

متن پیاده سازی شده جلسه شصت و پنجم سال چهارم درس خارج فقه القضا 25 بهمن ماه 1400

بسم الله الرحمن الرحيم

نسبت به محور اول بحث - دعاوی مدنی و کیفری - باید بگوییم که سیاست اسلام و اگر هست نه همگرا یعنی یک نوع سیاست افتراقی داریم؛ از بارزترین آن، ادله اثبات دعوا می باشد.

در ماده 1258 قانون مدنی قانون گذار به اثبات دعاوی مدنی پرداخته است: دلائل اثبات از قرار ذیل است؛ اقرار، اسناد کتبی رسمی، شهادت شهود، امارات و سوگند است. از علم صحبتی به میان نیست و بعد به توضیح این امور می پردازد. مانند این که در ماده 1321 امارات را توضیح می دهد؛ می گوید: اوضاع و احوالی است که به حکم قانون یا در نظر قاضی دلیل بر امری شناخته می شود مانند: ید که اماره بر ملکیت است.

در قانون 160 مجازات اسلامی می گوید: اقرار، شهادت، قسامه، سوگند و در موارد خاص علم ملاک است. جالب است در برخی از موارد مدنی هم سیاست افتراقی وجود دارد؛ مانند ماده 230 قانون آیین دادرسی عمومی و انقلاب دارد: دو مرد - گرچه عنوان عادل در قانون نیامده ولی مورد نظر است - برای اثبات بلوغ و وکالت و وصیت کافی است. در دعاوی مالی قانون گذار می گوید: دین و ثمن مبیع و وقف و غیره را قانون گذار در این قسمت آورده است که دو مرد یا دو زن و یک مرد کافی است. اما در برخی موارد قانون فرق می گذارد، دعاوی که معمولاً در اختیار زنان است؛ چهار زن یا دو مرد یا دو زن و یک مرد کافی است. در اصل نکاح دو مرد یا دو زن و یک مرد کافی است. این گونه شهادت طلبی قانون گذار حاکی از سیاست افتراقی شرع مقدس است.

در اثبات جرم ماده 199 مجازات اسلامی: نصاب شهادت در کلیه جرائم دو شاهد مرد است در برخی موارد مانند: تفخیز و زنا و لواط و مساحقه چهار مرد لازم است البته در مواردی از زنا - زناى موجب جلد - دو مرد و چهار زن کافی است. محور دوم بحث: دو اصل داریم؛ اصل اولی در شهادت یعنی دو مرد عادل که در بینة به معنای شهادت شهود معنا می شود نه هر امر روشن که معنای بینة باشد؛ خروج از این اصل استثنا است و اصل دو مرد عادل است. حال با قبول این اصل در موارد شک رجوع به آن می کنیم.

چنان چه در اقرار نیز بحث است که یک یا دو یا چند مرتبه کافی است؛ فقها فرمودند: اصل در اقرار یک مرتبه است. بنابراین از اصل که بگذریم کسی را سراغ نداریم بیشتر از یک اقرار لازم بداند تمام آثار حقوقی و مدنی با یک بار، مگر این که اقرار مشکل داشته باشد.

در قتل و مادون قتل یک بار اقرار کافی است ولی در حدود یک بار کافی نیست. البته قول به لزوم تکرار در قتل لازم است. در تعزیرات: اگر کسی بگوید غیبت فلان شخص را نموده ام، برخی دوبار اقرار و بعضی یک بار لازم دانسته اند و مشهور دوبار لازم می داند. در زنا و تفخیز و لواط و مساحقه چهار بار اقرار لازم است.

در این بحث قدری به قاعده درم می پردازیم چون اصل آن در حدود است و بحث بعدی تعداد شهود و شرایط آن و بحث آخر بررسی قسامه - 25 یا 50 یا یک نفر به تعداد لازم قسم را تکرار بکند - است.

فردا 13 رجب، درست است که امیرالمومنین علیه السلام ولید الاسلام هستند ولی برای انسانیت هستند.